

Drap i Norge

VGs drapsoversikt

Innsendere

Jarle Grivi Brenna, jb@vg.no, 99218318
Marianne Vikås, mariav@vg.no, 98484674
Hilde Kristine Misje, hilkrist@vg.no, 92400593
Jonas Nilsson, jonas.nilsson@vg.no, 95227223
Christina Quist, quist@vg.no, 91512666
Øyvind Engan, engan@vg.no, 95290210

Publisert

9. april 2024

Kontaktperson

VG ved Jarle Grivi Brenna, Akersgata 55, 0170 Oslo

Redaksjon

Verdens Gang, postboks 1185 Sentrum, 0107 Oslo

Sentrale publiseringer

- [VGs drapsoversikt](#)
- [Antall drap doblet i Norge](#)
- [VG-kartlegging: Kraftig økning i bruk av skytevåpen](#)
- [Kartlegging: Pålagt risikoverktøy brukt før 5 av 95 partnerdrap](#)
- [Ni drap i Innlandet: - Situasjonen er kritisk](#)
- [Pappa drepte mamma](#)
- [Amparo \(83\) drept i sitt eget hjem](#)

1. INNLEDNING

Alle drap har ringvirkninger. For den nærmeste familien, for lokalsamfunnet og storsamfunnet. Åpenhet om hvem, hvor, hvordan og hvorfor mennesker blir drept, er viktig for å kunne føre en kunnskapsbasert debatt om drap som samfunnsproblem. Det er først når offentligheten vet hva som skjer, at det er mulig å sette inn tiltak som kan forebygge.

Krimgruppa i VG følger drapssaker tett og vi har gjennom flere år sett at politiets offisielle drapsoversikt har mangler. Sakens status blir ofte ikke oppdatert dersom domstolen ender opp med annen konklusjon enn politiet, og saker behandles ikke alltid likt.

I prosjektet "[De uopklarte dødsfallene](#)" avdekket VG at det var 12 uopklarte drapsetterforskninger som ikke sto på Kripos sin liste over uløste drap. Dette var saker som ikke hadde endt i dom og fortsatt er uløst. Nesten alle ofrene tilhørte utsatte grupper.

Når politiet selv utarbeider de offisielle listene som alle forholder seg til, er det fare for at saker som fikk liten oppmerksomhet i media, ikke tas med videre i listene. Spesielt hvis man mener det er liten sjanse for oppklaring. Vi mener derfor at det er behov for en uavhengig drapsoversikt som ikke styres av politiet.

2. METODER

2.1 Datainnsamling

VG er en ressurssterk redaksjon. Vi var likevel usikre på om det lot seg gjøre å kartlegge alle drap siden 2000. Flere av oss hadde tidligere arbeidet med VGs oversikt over partnerdrap (publisert 2016) og vi visste hvor krevende det arbeidet hadde vært. Hvis vi skulle kartlegge *alle* drap, så vil det være 4x så stor jobb.

For å kartlegge alle drap de siste 24 årene har vi brukt en rekke kilder:

- Retriever (medieomtale)
- Domstolens pressetjeneste
- Interne sakslogger i VG
- Lovdata
- Muntlige samtaler med kilder

Noen av drapssakene har aldri vært omtalt i media før, mens andre har fått massivt med omtale. Det har vært en omfattende jobb å få oversikt over alle sakene og hente inn opplysningene.

Vi fordelte årene mellom oss. Vi erfarte etter hvert at en reporter kunne bruke opptil fire uker på kartleggingen av ett år. Vi hadde flere reportere på prosjektet, men ingen fikk muligheten til å jobbe fulltid med dette. Det ble gjort mellom andre oppgaver.

Vi startet kartleggingsarbeidet i januar 2023 og publiserte prosjektet i april 2024. Totalt har vi gått gjennom 970 saker - noen viste seg å ikke være drap etter [kriteriene vi hadde satt](#).

2.2 Innsyn

I utgangspunktet er dommen i en straffesak offentlig tilgjengelig. Innsynshjemmelen i [straffeprosessloven § 28 tredje ledd](#) er imidlertid begrenset til fem år. Vi skulle hente inn dommer som var over 20 år gamle.

De fleste domstoler gir media innsyn også utover femårsregelen. Vi fikk imidlertid avslag hos noen domstoler. Vi klagde på disse avslagene med følgende begrunnelse:

- Innsyn gjelder et journalistisk prosjekt hvor vi kartlegger alle drapssaker tilbake til 2000.
- Justiskomiteen [har påpekte \(innst.O. nr. 28 - 1998-99\)](#) at domstolene "bør være tilbakeholdne med å avslå slike søknader fra media, dersom det gis aktverdige grunner for søknaden".
- Riksadvokaten har med bakgrunn i uttalelsen fra Justiskomiteen konkludert med at påtalemyndigheten bør gi innsyn hvis det gis gode grunner for innsynsbegjæringen ([Riksadvokatens rundskriv 3/2017](#)).

En annen utfordring var at domstolene ikke har arkivansvar for straffesaker. Det ansvaret er plassert hos politiet, frem til de overføres til arkivverket etter 25 år. Til vår store overraskelse viste seg at hele arkivet i enkelte domstoler er destruert i forbindelse med sammenslåing av domstoler.

E-post fra Vestfold tingrett:

"Hei. Vi har dessverre ikke lenger kopi av denne dommen. Vi har kastet det gamle arkivet fra Holmestrand som vi ikke har arkivansvar for. Du må derfor ta kontakt med politiet for å få innsyn i denne dommen."

Å få behandlet innsynsbegjæring hos politiet tok mye lenger tid. Hos domstolene fikk vi normalt svar i løpet av 2-3 dager selv om det var gamle dommer. Hos politiet var det mer motstand og usedvanlig treg saksbehandling.

Eksempel 1:

Tingretten opplyste at de ikke hadde dommen etter drapet på [Jan Sverre Alfsen \(2002\)](#). Vi kontaktet politiet første gang 30. oktober 2023 og fikk avslag på innsyn. Etter å ha klaget på avslaget, og purret på svar tre ganger, fikk vi tilsendt dommen 15. april 2024.

Eksempel 2:

Sør-Vest politidistrikt var kun villig til å gi oss "kontrollert innsyn" - i en dom som i utgangspunktet er offentlig. Det betyr at vi må reise til Stavanger for å lese dokumentet på politihuset.

Totalt hentet vi inn 1159 dommer. Disse ble lastet opp i vårt interne system hvor teksten ble gjort søkbar og knyttet til det aktuelle drapet.

2.3 Utviklet eget CMS

For å kunne holde orden på alle sakene, så utviklet vi en intern nettløsning (CMS) hvor vi enkelt kunne registrere alle data knyttet til drapet. Løsningen ble laget med Next.js som frontend og MariaDB som database.

- Et drapsoffer har 54 forskjellige datafelter knyttet til seg (database columns)
- En drapssak har 29 datafelter
- En gjerningsperson har 25 datafelter

Totalt har vi registrert over 100.000 opplysninger i sakene vi undersøkte.

All metadataen som er lagt inn gjør at vi kan generere egen statistikk som ikke er tilgjengelig andre steder. Vi mener oversikten gir en helt unik innsikt i hvorfor drap skjer.

2.4 Hvordan finne id?

For å gjøre journalistiske undersøkelser rundt en drapssak, så er det helt avgjørende å ha kontroll på identiteten til alle involverte, spesielt drapsoffer og gjerningsperson.

I noen saker kommer navn frem i tidligere medieomtale, mens det i andre saker kan være krevende. De vanskeligste sakene er «drap og selvdrap» tidlig på 2000-tallet. På den tiden ble slike saker ofte omtalt som en «familietragedie». En enkel notis i media, politiets etterforskning var knapp og saken kom aldri for retten.

Et triks vi har brukt er nettsiden "*Søk i dødsfall*" i [Digitalarkivet](#) til Arkivverket. Der kan man søke på personer som døde på en bestemt dato i en bestemt kommune. I de fleste tilfeller visste vi dato for drapet.

Navnet kunne vi igjen bruke for å skaffe endelige bekreftelse fra kilder. Hvis kilden opplever at kontakten er i grenseland for taushetsplikt-reglene, så er vår erfaring at det er enklere å få svar, hvis man kan spørre: "Er XXX riktig?" - fremfor "Hva er navnet?".

2.5 Bruk av AI - oppsummere saken

Vi undersøkte tidlig muligheten for å bruke AI til å generere tekstomtale av drapssaken basert på dommene i sakene. Om vi lykkes med det, så ville det spart oss for mye tid. Vi testet flere forskjellige prompter og endte opp med denne som ga oss språk og oppbygging som liknet på hvordan vi selv ville skrevet oppsummeringen. Vi ønsket også at den hentet ut noen faktaopplysninger.

"Her er en dom fra en drapssak: <dommen>

Finn ut følgende:

- * Hva var dødsårsaken?*
- * Hva var drapsvåpen?*
- * Var offeret ruset?*
- * Var gjerningspersonen ruset?*
- * Var gjerningspersonen straffet fra før?*
- * Hva slags straff ble idømt?*

Skriv deretter en oppsummering av dommen på et språk som passer for nyheter. Fokuser på offeret eller ofrene i saken. Få med motiv og eventuell relasjon mellom offer og gjerningsperson. Offeret skal identifiseres, men ikke gjerningspersonen. Bruk kun informasjon fra dommen, ikke finn på andre opplysninger."

Til tross for instruksene om å ikke finne på opplysninger, så ble AI-hallusinasjon en utfordring for oss. Mange av tekstene hadde falsk informasjon - opplysninger som ikke fremgikk i dommene som vi hadde gitt som grunnlagsmateriale.

Det gjorde at journalistene som jobbet med prosjektet ble skeptiske, siden vi uansett måtte sjekke AI-teksten nøye ble tidsbesparelsen mindre. Referatene er derfor i all hovedsak skrevet av journalistene, med AI-teksten som et utgangspunkt for omtalen.

2.6 Bruk av AI - sjekk av vårt arbeid

Da prosjektet nærmet seg publisering hadde vi over 600.000 tegn med tekst, og over 42.000 data-felter i databasen som skulle kvalitetssikres en siste gang før publisering.

I VG har vi et prinsipp om at alle undersøkende prosjekter skal gjennom en "line-by-line" før publisering. Det gjelder også datasett som skal publiseres.

Vår tekstmengden tilsvarte over 300 A4-sider og var tidkrevende å gå gjennom. For å sikre at vi ikke hadde misset noe, så definerte vi mulige presseetiske problemstillinger og ba AI sjekke tekstene våre. Her er et eksempel:

Du er en assistent som hjelper krimjournalister med å gjennomgå omtale av drapssaker. Du skal sjekke to ting i teksten som brukeren gir deg:

- 1. Er det en negativ omtale av offeret i teksten? Hvis ja, vis til hvor i teksten det står.*
- 2. Finnes det informasjon om hvorvidt siktede/tiltalte/domfelte har erkjent straffskyld? Hvis ja, vis til hvor i teksten det står.*

Resultatet av AI-sjekken ble lagret i datastruktur, slik at vi enkelt kunne importere til Google Sheets og gå gjennom manuelt: sjekke, evt. rette og markere som løst.

Dette fungerte meget bra. AI fant ting vi hadde oversett og det var effektivt.

2.7 Deling av materiale

Materialet vi har samlet inn er unikt og vi brukte store ressurser på kartleggingen. Det finnes ingen annen oversikt over drap med så mange detaljer. Å holde deler av materialet for oss selv kunne gi oss en konkurransefordel.

Likevel valgte vi å legge opp til deling av all dataen vi har samlet inn. Eneste forutsetning er at andre medier kreditter "VGs drapsoversikt" når de bruker data fra oss. Vi mener samfunnsnyttene i datamengden er stor.

Funksjonen ligger på [oversikten over alle drapene](#). Klikk på knappen "søk". Her ligger det en filterfunksjon hvor man kan hente ut drapssaker basert på forskjellige kriterier:

- Årstall
- Relasjon
- Våpen
- Politidistrikt
- Alder på offer og gjerningsperson
- Fødeland

Det genererte utvalget kan lastes ned som csv-fil. Dette er et vanlig filformat for data som kan importeres til andre verktøy for analyse eller presentasjon.

3. ETIKK

3.1 Kontakt med pårørende

VGs praksis er at vi varslers pårørende i drapssaker - enten via bistandsadvokat eller direkte, dersom bistandsadvokatens oppdrag er avsluttet.

Det var en utfordring for oss i dette prosjektet. Da vi startet visste vi at den endelige oversikten ville omfatte anslagsvis 800-1000 drapsofre. Det ville innebære varsling og dialog med over 2000 pårørende før publisering.

Vi drøftet derfor dette tidlig med nyhetsredaktør. Pårørende i drapssaker som har fått stor offentlig oppmerksomhet, har erfaring med pressen på godt og vondt. Fra partnerdrap-prosjektet i 2016, så visste vi det var få reaksjoner fra denne gruppen.

Vi konkluderte med at vi trolig ikke behøvde å varsle i de sakene hvor hendelsen, og navn på drapsoffer, allerede var bredt omtalt i media. Det var en problemstilling vi diskuterte mye underveis og vi endte med å varsle litt flere enn den opprinnelige avgrensningen.

Vi sendte brev til 48 pårørende hvor vi beskrev prosjektet og varslet at det snart vil bli publisert på VG. I tillegg var vi i kontakt med 46 forskjellige bistandsadvokater. I mange av disse sakene så var navn på drapsoffer aldri tidligere gjengitt i media.

Hvis vi ikke fikk bekreftelse på at brev var lest eller informasjon overbragt til pårørende, så fulgte vi opp til det var bekreftet. Dette tok veldig mye ressurser i de siste ukene før publisering.

3.2 Identifisering av drapsoffer

VGs hovedregel er at vi bruker navn og bilde på offer når vi selv har fått bekreftet at pårørende er varslet.

Alvorlig kriminalitet er ingen privatsak. Vi mener allmennheten har et berettiget informasjonsbehov for å få vite hvem som er ofre for den mest alvorlige kriminaliteten. Dette bidrar til en mer opplyst debatt rundt tematikken og kan hindre spekulasjoner og ryktespredning.

De siste årene har enkelte politidistrikt startet en praksis hvor de frigir navnet "i forståelse med" de pårørende. Det har gjort at flere pårørende, og deres bistandsadvokater, mener de kan nekte offentliggjøring av navn på drapsoffer.

Det kan fremstå tøft og lite følsomt å trosse de pårørendes ønske, men det er viktig at vi er prinsipielle på dette punktet. Dette er en avgjørelse som den enkelte redaktør

skal ta. Vi viser omtanke og lytter til argumenter, men til syvende og sist er dette vår avgjørelse å ta.

I dette prosjektet er det spesielt hensynet til mindreårige barn som gjør at noen av ofrene ikke er identifisert.

4. PRESENTASJON

Når denne rapporten skrives så inneholder nettsiden 847 drapsofre + 11 uløste drap fra før 2000. På forsiden presenterer vi bare de nyeste drapssakene, slik at vi også kan vise frem statistikken vår, uten at brukeren må scrolle for langt ned. Løsningen er utformet for å være kjapp, informativ og utforskende. Vi har benyttet frontend-rammeverket SvelteKit.

4.1 Navigering

Sentralt i løsningen, er at brukerne sømløst kan endre mellom liste- og kartvisning. Ofrene kan også filtreres dynamisk, uansett visning. Det er i all hovedsak lagt opp til at man kan filtrere ved hjelp av touch / mus. All informasjon er synlig, og ingenting er gjemt bak dropdown-menyer.

Ved hjelp av farger, kommuniserer vi til brukeren hvilke filterkategorier som er aktive. I toppen av nettsiden vises til enhver tid hvilke eventuelle filtre / begrensninger som er i bruk. Disse kan også klikkes vekk uten at man trenger å åpne søk/filter-panelet. Det er lagt mye tid og ressurser i nettsidens filtreringsfunksjoner.

I listevisning vises navn, dato, sted, våpen og bilde som stramme, rene informasjonskort. Disse kan man klikke på for å gå videre til den enkeltes offerside.

4.2 Kartet

Kartvisningen er utformet for å håndtere både oversiktsvisning av alle 900 drap og detaljvisning av et enkelt drap. Når man er zoomet ut og ser hele Norge, representeres hvert drap av en liten rød prikk. Etter hvert som man zoomer inn, blir disse prikkene gradvis større. På bynivå endres prikkene til større rundinger med bilder av ofrene.

Hvis flere ofre befinner seg i samme område, vises et tall med antall drap på det stedet. Dette tallet er klikkbart, og gir tilgang til en liten liste over ofrene på det spesifikke stedet.

Kartet er også optimalisert for touch-bruk. Når man trykker på et område i kartet, registreres trykket i et utvidet område rundt stedet brukeren berører. Dette gjør at

man ikke trenger å treffe nøyaktig på en bestemt prikk eller et symbol for å få frem informasjon om et offer. Dette bidrar til en mer smidig bruksopplevelse, spesielt på små enheter med mindre skjermer.

4.3 Profilene

Hvert offer har en egen side med detaljer som navn, bilde, dødsdato og mer, i tillegg til en redaksjonell tekst. Teksten oppdateres av oss når det er en utvikling i saken eller i rettsvesenet. Hvis drapet er kategorisert, kan brukeren enkelt navigere til andre drap i samme kategori, eller se drapsposisjonen på kartet.

I tillegg til å være kodet med semantiske elementer, er offersidene også kodet med schema markups person-type. Vi oppgir strukturerte data som 'navn', 'bilde', 'dødsdato' etc. Offersidene ligger ofte øverst ved søk på navn i Google.

Vi viser bilde av offeret hvis vi det er tilgjengelig og identiteten kan offentliggjøres. Hvis ikke, vises et bilde av åstedet, eller en placeholder som matcher offerets alder og kjønn. Dette gir variasjon og gjør det visuelt enklere å se forskjell på ofrene i listevising.

4.4 Statistikken

Vi har også utviklet egne statistiksider. For å gjøre statistikken mer tilgjengelig og lettlest, forsøkte vi å presentere den mer som et dashboard infografikk man kan scrolle seg gjennom. Statistiksiden dekker blant annet status for inneværende år, totalt antall drap siden år 2000, statistikk om gjerningspersoner med personas, våpenstatistikk, og personas for draps ofre. Tanken bak dette formatet er å gjøre det enklere for en vanlig leser å fordøye komplekse data.

5. RESULTAT

VG har nå den mest komplette oversikten over norske drap: Hvem som blir drept og hvorfor drapet skjedde. Fra publisering og frem til utgangen av august, så har draps oversikten hatt 7 millioner sidevisninger fra 810.000 unike brukere.

Innledningsvis var planen at draps oversikten bare skulle være tilgjengelig for VGs abonnenter (VG+). Det endte opp som et innloggingsprosjekt. VG ønsker å øke andelen innloggede brukere og vi har lyktes med dette prosjektet:

Siden publisering har vi logget inn 23.000 brukere via draps oversikten. Mange av disse er yngre enn VGs snittbrukere. Oversikten topper ofte VGs oversikt over innhold med høy andel av "unge voksne" - 25-34 år. I forbindelse med publisering ble det laget egne versjoner av prosjektet for sosiale medier og vi fikk mer trafikk enn vi er vant til fra tredjepartsplattformer som Snapchat og TikTok.

For å få drapsoversikten til å leve videre når det skjer nye drap - eller ved ny omtale av drapssaker - har vi laget et banner som vi legger inn i artiklene. Berikelsen er et kartutsnitt, med innsalg på at leserne kan se drapene som har skjedd i sitt nærområde. Dette grepet har vist seg til å bli en stor suksess, for hver gang vi legger inn denne berikelsen opplever vi et høyt besøkstall på oversikten uten at den ligger på forsiden av VG.

Vi har også lykket med SEO-optimalisering. VGs oversikt ligger nå over drapsoversikten til Kripos ved søk på relevante nøkkelord.

Basert på all dataen vi registrerte i hver drapssak, så kunne vi lage journalistikk på at antall drap hadde økt med hele 129 prosent siste 12 måneder.

Det var en kraftig økning i bruk av skytevåpen etter 2021. I 2023 opplevde Norge det høyeste antall skuddoffer på over 20 år.

I 2023 utgjorde [partnerdrap](#) nærmere 45 prosent av alle drapene som ble begått i Norge. Siden år 2000 har 217 personer blitt drept i partnerdrap. Av dem er 188 kvinner og 28 menn.

Dette året startet med at tre brutale familiedrap:

01.01: Elin Nordhei Bordi (46) og Terje Åsmund Nordhei (46) ble drept av den 19 år gamle sønnen til Elin på Straumen i Sørfold. Mens gjerningsmannens overlevende søster varslet nødsentralen, tok siktede sitt eget liv.

23.01: Steinar Korslund (65) drepte sine to døtre og sitt eneste barnebarn på Skogbygda. Han varslet politiet om drapene på Katrine (30), Victoria (24) og Emilie (10 md.) før han tok sitt eget liv.

23.03: Arne Slaatten (59) skjøt kona Ingunn (53) og barna Sander (22) og Signe (18) mens de sov i familiens bolig på Torpo i Ål. Han tok etterpå sitt eget liv.

Siden vi allerede hadde all data registrert i vår oversikt kunne vi raskt hente ut tilsvarende saker og se på utviklingen av drap og selvdrap i familier siden 2000.

Det har de siste årene vært en markant økning av drap hvor gjerningspersonen tar livet sitt i etterkant. Vi må tilbake til 2009 for å finne flere drap med påfølgende selvdrap enn i 2024.

6. VEDLEGG

Prosjektet er best digitalt, så bruk lenkene under og naviger dere rundt i komplekset.

Hovedpublisering:

- [VGs drapsoversikt](#) - publisert 9. april 2024.

Redaksjonelle vurderinger:

- [Derfor publiserer VG en oversikt over alle norske drap](#) - publisert 9. april 2024
- [Disse sakene er inkludert i oversikten](#) - publisert 9. april 2024
- [Derfor identifiserer VG i drapssaker](#) - publisert 9. april 2024

Oppfølging:

- [Antall drap doblet i Norge](#) - publisert 9. april 2024
- [Justisministeren om drapsbølgen: – Umulig å ikke bli sterkt berørt](#) - 12. april 2024
- [VG-kartlegging: Kraftig økning i bruk av skytevåpen](#) - 15. april 2024
- [Ekspert: – Drapsstatistikken vil gå opp og ned](#) - 16. april 2024
- [Pappa drepte mamma](#) - 21. april 2024
- [Ni drap i Innlandet: - Situasjonen er kritisk](#) - 22. april 2024
- [Amparo \(83\) drept i sitt eget hjem](#) - 5. mai 2024
- [Kartlegging: Pålagt risikoverktøy brukt før 5 av 95 partnerdrap](#) - 7. mai 2024
- [Utførte risikovurdering før drapet på Lisa Iren: – Jeg blir forbannet](#) - 12. mai 2024
- [Krisesentrene om manglende risikovurderinger: – Gjør meg skikkelig forbanna](#) - 4. juni 2024